

PRIZNANJE UMIROVLJENIM PROFESORIMA

U okviru proslave dana Teologije u Splitu, 27. siječnja 1996. održana je svečana akademija na kojoj se ova visokoškolska teološka ustanova oprostila od četiriju svojih dugogodišnjih aktivnih profesora: Živana Bezića, Vojka Devetaka, Mladena Karadjole i Ante Kusića. Prema zakonskim propisima spomenuti profesori zbog navršene starosne dobi neće više držati predavanja. Na svečanom činu rektor je u ime učilišta zaslužnim kolegama uručio prigodni dar u znak zahvalnosti za plodan znanstveni i nastavno-odgojni rad. Njihovi nasljednici na katedrama održali su tom prigodom svojim prethodnicima pohvalno slovo. Časopis *Crkva u svijetu*, u kojemu su umirovljeni profesori surađivali, pridružuje se ovom činu zahvale i donosi tekstove izrečenih zahvalnica.

* * *

Mjesec je rujan 1951. godine. U dvorištu splitskoga sjemeništa je kao u košnici. Pokriven je svaki pedalj još preostalog dvorišta, koji se komunistička vlast udostojala ostaviti za potrebe sjemeništa i bogoslovije. Zazvoni zvono. Prva je sjemenišna rekolekcija. Prvi put čujemo tu riječ mi četrdesetak prvašića, od kojih sam bio najmlađi. Pođosmo u sjemenišnu kapelu gdje je danas knjižnica. Sjedim u prvoj klupi slijeva, gledano prema oltaru. Prostor kapele je malo osvijetljen, ali je jače svjetlo oko oltara, dok je jedan svijećnjak postavljen na mjestu gdje se pojavio čovjek o kome smo već mi najmanji slušali kao o preživjelom bivšem logorašu iz gubilišta, mjesta đavolskih sljedbenika.

Slušam i gledam to mladoliko lice i ne mogu vjerovati da je uz to bio i u logoru, no kasnije će mi uspomene jednog logoraša pod naslovom *U sjeni krematorija*, (Split 1975), sve razjasniti. I neka ne bude kao samohvala nego iznošenje činjenice - tu sam knjigu u više od 150 primjeraka poklonio makarskoj mladeži prigodom imendana i rođendana. Nisam našao ni jednog mladića ili djevojku, kojima sam poklonio tu knjigu, a da je nisu pročitali.

Najkraći bi *curriculum vitae* prof. don Živana Bezića bio: 18. svibnja 1921. godine u kući Antuna i Delfine r. Bezić u selu Grohote na otoku Šolti ugledao je svjetlo dana naš don Živan. U rodnom mjestu završio je četverogodišnje pučko školovanje, a Biskupsku klasičnu gimnaziju u Splitu. Prve dvije godine teologije pohađa u Splitu, a kada su talijanske vlasti godine 1941. zatvorile Teologiju, nastavlja studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu gdje završava treću godinu 1941/42, a četvrtu na Visokoj bogoslovskoj školi u Zadru, gdje je 11. siječnja 1943. primio subđakoniat, te 6. lipnja iste godine đakoniat. Budući da je bio rodnom iz okupiranih

hrvatskih krajeva, prešao je s nekolicinom svojih kolega u Zadar. Talijani su dali do znanja biskupu Bonefačiću da neće dopustiti djelovanje svećenicima školovanim izvan tadašnjih njihovih granica, pa je biskup, znajući njihove namjere da žele što više župa popuniti svećenicima dovedenima iz Italije, koji bi odnarođavali hrvatski puk, želio imati što više svojih svećenika.

Dok se nalazio na praznicima u Grohotama, imajući već određen datum svećeničkog ređenja, dogodila se kapitulacija Italije 8. rujna 1943. Odmah su ga mobilizirali u partizane: kod Posušja je teško ranjen 10. listopada 1943, zarobljen, te nakon kraćeg tamnovanja u Mostaru i Zenici sredinom studenoga odveden u konclogor u Njemačku. U Mauthausenu i Dachauu proveo je oko godinu i pol, da bi se u domovinu vratio sredinom lipnja 1945. i već na Petrovo primio svećenički red. Od 1. rujna je u župi Komin odakle posluhuje Desne, a povremeno Plinu, Slivno i Rogotin. Dana 30. studenog 1947. prekida tu službu zbog liječenja i oporavka; od 8. travnja 1948. do 30. rujna 1951. djeluje kao duhovnik u splitskom Biskupijskom sjemeništu, a neko vrijeme i u Centralnom bogoslovskom sjemeništu. Zatim službuje u župi Neorić (1951-1953), u Drveniku (1953-1959), u Sv. Križu u Splitu (1959-1964), u Žednu na Čiovu (1964-1966).

Po želji biskupa dr. Frane Franića 1963. nastavlja studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu gdje 1965. postiže stupanj magistra teologije. Na splitskoj Teologiji počinje predavati 1964/65. pedagogiku, da bi 1967. preuzeo katedru pastoralne teologije, provevši prethodno jednu godinu specijalizacije na Teološkom fakultetu u Münchenu. Uz profesorsku službu on je i u pokoncilskim vijećima i odborima nadbiskupije i pri BK.

Jedan je od najplodnijih pisaca s područja teoloških i pedagoških znanosti u nas. Objavio je do sada 60-ak bibliografskih jedinica u raznim časopisima i više od 110 članaka na hrvatskome jeziku, a po jedan njegov članak izišao je u međunarodnim časopisima *Communicatio socialis* i *Diakonia*.

Zbog vremenske ograničenosti nemoguće je sve to ovdje iznijeti pa zato upućujem na pedantni i veoma vrijedni prikaz djela don Živana Bezića iz pera prof. dr. don Slavka Kovačića, objavljenog u *Crkvi u svijetu* u prilogima pod naslovom "Bilješka o znanstvenom radu prof. don Živana Bezića" u povodu dobivanja naslova *doctor honoris causa* u Zagrebu 7. listopada 1989. (usp. CuS 25 [1990], str. 70-77).

Meni neka bude dopušteno navesti samo naslove knjiga: *Kršćansko savršenstvo*, Split 1966, (do sada 4 izd.), *Pastoralni radnik*, Split 1969; *Pastoralni rad*, Split 1970; *Pastoralna služba*, Split 1971; *Tko je Apostol?*, Zagreb 1973; *Don Mladen Alajbeg*, Split 1974; *U sjeni krematorija*, Split 1975; *Stare i nove tajne*, Makarska 1979; *Razvojni put mladih*, Split 1984; *Suvremena župa*, Makarska 1987; *Biti čovjek, ali kako?*, Đakovo 1990; *Zašto i kako*

odgajati?, Đakovo 1990; *Ima li nade?*, Đakovo 1994; *Etika i život*, Đakovo 1995.

Ovdje navodim riječi upućene don Živanu prigodom primanja doktorata *honoris causa*, 7. listopada 1989: "On je na osobiti način, uz najizvršnije svoje zalaganje, stekao velike zasluge u njegovanju i promicanju teoloških znanosti, pogotovo zalažući se za osobite 'potrebe Crkve kojima treba izići u susret u našim krajevima'. Na uzoran se način založio da svestrano odgovori kanonskoj misiji profesora teologije teškom vremenu usprkos... Već je kao mladi teolog, još kao student teologije, svoje teološko i vjerničko opredjeljenje potvrdio evanđeoskom patnjom 'pro iustitia' koja se ugradila u cijelo njegovo teološko služenje Crkvi Božjoj u Hrvata."

Neka ove riječi prof. dr. Bonaventure Dude budu završni cvijet na vijencu ispletenom čitavim životom i djelom, posebno pisanom riječju u Crkvi Hrvata i jedno veliko hvala, kako nas poziva apostol naroda, a naš narod je najbolje izrazio što misli o onima koji ne znaju zahvaljivati, riječima - nezahvalnost je crna nezahvalnost. I doista Vam na svemu hvala, na izrečenome, napisanome i svjedočanstvom života pokazanome.

Crkva pokoncilskog razdoblja traži od nas profesora bogoslovije da najprije provedemo godine i godine praktikuma naročito u radu na župama da bismo mogli meritorno djelovati na svoje slušače. Profesor don Živan Bezić nije morao listati knjige da bi govorio o onome što mu je više nego dvadesetgodišnje iskustvo na župama raznih profila, u najdubljoj životnoj praksi, omogućilo. I dok mu, kao njegov sljedbenik i nasljednik javno zahvaljujem za sve, vjerujem da su sa mnom i mnogobrojni glasovi zahvale od Komina do Žednog na Čiovu, te mnogobrojne generacije mladih svećenika i onih koji to nisu postali, jer su ostali kraljevsko svećenstvo, a studirali su na našoj bogosloviji ili su ga slušali na katehetskom institutu. Prof. don Živan Bezić je umirovljen, ali ja mu želim da ga ne zahvati mir, nego neka ga drži konstruktivni nemir, pogotovo elan pera kojim će nastaviti svoj plemeniti dar, toliko potreban Crkvi u Hrvata, osluškiivati znakove vremena i pisati o svemu što zahtijeva sadašnji trenutak povijesti spasenja. Za tu plemenitu misiju dobri Bog mu dao potrebito zdravlje i snagu, a mi mu želimo - *vivat, crescat et floreat*.

Josip Čorić

* * *

Ovo kratko izlaganje ima svoje značajno ograničenje u tome što sam ja osobno svega dva puta susreo prof. Devetaka, tako da ne mogu reći da ga dobro poznajem. To je jedan značajan nedostatak koji prijeći da istaknem na prikladan način njegove osobne i profesionalne kvalitete i zasluge. Stoga se uglavnom moram ograničiti da iznesem

osnovne podatke o njemu i njegovu djelovanju, oslanjajući se na ono što mi je bilo dostupno.

Dr. Vojko Devetak, sin Josipa i Mande Kalinić, rođen je 1. svibnja 1916. u Sinju gdje završava osnovnu školu te potom pohađa Klasičnu gimnaziju koju završava u Šibeniku. Filozofsko-teološki studij pak s uspjehom završava na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje prvo magistrira, a potom 1962. postiže najveći akademski stupanj doktoratom iz teologije.

Predaje kao profesor prvo na Visokoj bogoslovnoj školi u Zadru, i to moralnu teologiju, pastoral i katoličku društvenu nauku od 1962 do 1970. Na našoj Teologiji u Splitu predaje pak od 1968. liturgiku i manji dio moralke da bi od 1975, kad je imenovan docentom, prestao predavati liturgiku, a nastavio predavati samo moralku. Godine 1982. imenovan je izvanrednim profesorom i tada tijekom dvije godine drži također predavanja iz retorike da bi 15. veljače 1995, na temelju novih propisa, dobio razrješenje od dužnosti predavanja. Dakle sveukupno 33 godine zauzetog i predanog profesorskog rada od čega najveći dio, cijela tri desetljeća, ovdje u Splitu.

Angažman sa studentima prati i zapaženi znanstveni rad. Konkretno, uz doktorsku disertaciju "Bezbolni porođaj kroz povijest katoličke nauke" objavljuje još deset knjiga i knjižica o raznim temama. Posebno su značajne njegove neobjavljene skripte za studente koje pokrivaju čitav moral, dajući preglednu i bogatu sintezu na više od 1500 stranica teksta.

Tome treba pridodati i brojne članke i studije iz raznih područja, posebno liturgije i morala, objavljene u *Crkvi u svijetu* (pet radova) i *Službi Božjoj* (čak 33 rada) te razna kraća priopćenja u raznim crkvenim listovima. Raznovrsnost naslova ukazuje na širinu interesa i bogatu erudiciju autora.

Kao teolog odlikuje se razboritošću, osjećajem za mjeru i crkvenošću, što je posebno značajno imajući na umu da to nije bilo nimalo lako u doba pokoncilskih previranja i traženja, poglavito ne na području morala i liturgije gdje su izazovi bili najveći i gdje je često bilo pokušaja da se uvedu promjene samo radi promjena i vlastite afirmacije, a ne u duhu služenja narodu Božjem i poslušnosti crkvenom učiteljstvu.

Uz akademsko i znanstveno djelovanje od svoga svećeničkog ređenja 1939. u Šibeniku prof. Devetak predano se bavi i aktivnim pastoralom obnašajući razne službe. Prvo je kapelan, a zatim župnik na više župa, a potom biskupski tajnik, nadstojnik u đačkom sjemeništu, cenzor knjiga, branitelj ženidbenog veza i promicatelj pravde pri crkvenom sudu u Splitu te kanonik teolog pri stolnom kaptolu u Šibeniku.

Svemu ovome treba pribrojiti da je za održavanje predavanja svakog tjedna više puta putovao na relaciji Split-Šibenik što sigurno s godinama nije bilo malo opterećenje. Napokon za rad na našoj

Teologiji, zbog odnosa prošloga komunističkog sistema prema Crkvi, nije mogao imati ni odgovarajuću plaću, a ni druge uvjete, od socijalnog do prava na mirovinu. Sve to je, kao i u slučaju drugih naših profesora koji su djelovali u tom vremenu, tražilo ne malu dozu idealizma i požrtvovnosti koja može samo biti svijetao uzor mlađim generacijama.

Stoga u ime ove naše časne ustanove, profesorskog zbora i svih studenata odajem priznanje i zahvalnost našem don Vojku za sve što je učinio, a i dalje čini za dobro Crkve i naroda!

Josip Mužić

* * *

Dr. Mladen Karadjole, sin pok. Josipa i pok. Marije Ciulić, rođen je u Šibeniku 18. prosinca 1919. Srednju školu završio je u Prvoj realnoj gimnaziji u Zagrebu godine 1939. Doktorat iz teologije postigao je godine 1958. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a magisterij iz filozofije na Filozofskom fakultetu Papinskoga sveučilišta Gregorijana u Rimu. Predavao je filozofske discipline na Filozofskom institutu Družbe Isusove u Zagrebu (1950-1951. i 1952-1958), a zatim razne filozofske i teološke predmete na Visokoj bogoslovskoj školi u Zadru (1961-1967), gdje je obnašao i rektorsku službu (1964-1967). Od godine 1972. do 1994. ravnatelj je Hrvatske katoličke misije u Belgiji sa sjedištem u Bruxellesu, a na Teologiji u Splitu predaje pastoral selilaštva kao profesor gost od godine 1977. Njegovo zauzimanje za proučavanje i vrednovanje fenomena selilaštva dalo je poticaj da se uvede taj kolegij u sve Teologije kod nas i da Sveta Stolica pohvali zamisao.

U Belgiji je utemeljio ustanovu Svjetska konferencija religija za mir (1984) te hrvatske ogranke iste organizacije u Splitu i Zagrebu u kojima aktivno sudjeluje i koordinira njihov rad. Zajedno s dr. Fridrikom Heyerom organizirao je i vodi Theologisches Südosteuropaseminar - Heidelberg (1970) da bi time pomogao kršćanskim crkvama u jugoistočnoj Europi. Član je ATEM-a, Društva moralista francuskog jezičnog područja od 1973. Surađivao je s Teološkim fakultetom Sveučilišta u Louvainu u istraživanju o miru. Organizirao je interdisciplinarni kolokvij o miru 1973. Predavao je teologiju mira na Teologiji u Splitu dvije godine (1979-1981). Bio je 10 godina član "Conseil général de l' Apostolat des laïcs" u Belgiji kao član Commission d' étude et de pastorale ouvrière (4 godine). Delegat je "Svjetojnog instituta Srca Isusova" za Hrvatsku, itd.

Bibliografija: Osim disertacije *Novi ratni moral. Nauka Franje Suareza i praksa XX. stoljeća*, Zagreb 1958, objavio je više članaka o miru i o crkvama u Europi u časopisu *Crkva u svijetu*, o ekumenizmu u *Bogoslovskoj smotri*. Neki su mu radovi objavljeni u zborniku *Referate des Theologischen Südosteuropaseminars* -

Heidelberg i u zbornicima koji su objavljeni u razdoblju između 1971. i 1992. Tako primjerice *Die Rolle der Philosophie in der Theologie; Die Praedestinatio und die Libertas in der Theologie des heiligen Ignatius von Loyola*.

Objavio je pravilno tumačenje manuscripta "Opus Maius" Rogera Bacona iz XV. stoljeća u reviji Benediktinske opatije u Louvainu. Priredio je prijevod pravila S. I. Srca Isusova "Evangelje i poslanje" (1993), aktivno sudjelovao u izdanju životopisa utemeljitelja: Pierre de Clorivière - *Crkva u oluji Francuske revolucije*, od Françoisa Morlota. Knjigu je izdao Filozofsko-teološki institut DI u Zagrebu, itd.

Zahvaljujemo mu na poseban način za sva predavanja i brigu da se naši studenti upoznaju iz prve ruke sa svim problemima selilaštva. Zahvaljujemo mu što je uvijek o svojem trošku dolazio iz daleke Belgije da bi izvršio svoju dužnost profesora. Velike su to žrtve i teška odricanja za ovih 18 godina, a i još prije u Zadru. U ovom času zahvaljujemo mu za veliku materijalnu pomoć koju pruža i organizira za ovu ustanovu. Hvala gospodine profesore. Živite dugo! Uvijek će nas i unaprijed razveseljavati Vaši posjeti i susreti s vama.

Josip Delić

* * *

Čast je i zadovoljstvo, pa makar i u vremenski isuviše ograničenom obliku, progovoriti o don Anti, kako smo ga svi jednostavno nazivali, a što je njemu u njegovoj jednostavnosti odgovaralo. Također je čast i osobito zadovoljstvo govoriti o čovjeku koji je mnogim generacijama, pa tako i mojoj bio najprije inspektor u gimnazijskim danima, zatim profesor na našoj Teologiji, a k tome i osobno meni profesor na poslijediplomskom studiju pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, s kojim sam na kraju četiri i pol godine proveo kao najbliži suradnik.

Rodio se u Grabovcu 23. siječnja 1922. Osnovnu školu pohađao je u Imotskome. Od 1933. do 1941. pohađao je Biskupsku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Splitu. Od 1941. do 1948. studirao je filozofiju i teologiju u Đakovu, Splitu i Zagrebu, gdje je i diplomirao 1948. godine. Za svećenika je zaređen 8. travnja 1945. u Splitu. Poslije toga, neko vrijeme djeluje kao pastoralni radnik u Dobranjama Imotskim, Svibu, Grabovcu, Omišu. Nakon toga poslan je od Ordinarijata u Zagreb za pripremu licencijata koji je položio na KBF-u u Zagrebu, poslije čega je 1. X. 1952. imenovan docentom za filozofiju na Centralnoj visokoj bogoslovnoj školi u Splitu. Tu službu obavlja od 1952. do 1956, kad je rad škole zabranjen. Od 1959. do 1963. profesor je na novootvorenoj Visokoj bogoslovskoj školi u Zadru. Poslije ponovnog otvaranja Centralne bogoslovske škole u Splitu imenovan je profesorom pri katedri filozofije na istoj školi. Na ovoj visokoškolskoj ustanovi profesor je i predstojnik katedre za filozofiju od 1963. do

veljače 1995. godine. Istodobno je od 1952. godine četrdeset godina *regens chori* i orguljaš katedrale u Splitu.

Akademski stupanj doktorata postigao je na KBF-u u Zagrebu 1958. godine, obranivši disertaciju pod naslovom "Filozofsko-kršćanska problematika kod Karla Jaspersa", a habilitaciju sveučilišnog docenta dobio je 8. ožujka 1975. godine kada je na temelju objavljenih znanstvenih radova proglašen naslovnim docentom pri katedri filozofije na KBF-u u Zagrebu, te nakon toga predaje na poslijediplomskom studiju istoga fakulteta, od kojega je i imenovan delegatom za diplomatske ispite pri afiliranoj Teologiji u Splitu.

Od 1972. vrši službu suca Crkvenog interdijecezanskog suda II. stupnja u Splitu. Član je Nadbiskupijskog vijeća za dijalog od 1971. Službu rezidencijalnog kanonika Stolnog kaptola u Splitu obavlja od 1966. Stalnim inspektorom Srednje vjerske škole za spremanje svećenika imenovan je 1967. Član je Vijeća Biskupske konferencije za nauk vjere od 1968. godine. Član je Vijeća za nevjernike pri Biskupskoj konferenciji bivše Jugoslavije od 1975. Imenovan je papinskim kapelanom s titulom monsignora od 1975. Član je ekumenske ustanove Theologisches Südosteuropaseminar pri Evangeličkom teološkom fakultetu Sveučilišta u Heidelbergu od 1972. godine; član je Skotističkog društva u Padovi; član je glazbenog udruženja Internationale Arbeitsgemeinschaft für Hymnologie u Grazu.

Dr. Ante Kusić objavio je (ciklostilom) nekoliko zanimljivih knjiga s područja filozofije: *Filozofsko-kršćanska problematika kod Karla Jaspersa* (Split 1959); *Teodiceja* (III. izd., Split 1968); *Uvod u filozofiju - Logika - Noetika* (II. izd., Split 1968); *Stjepan Zimmerman kao filozof* (neobjavljena). Tu bismo mogli pribrojiti i skripta iz raznih filozofskih predmeta: *Racionalna psihologija* (Split 1975); *Kozmologija* (Split 1982); *Granična pitanja iz filozofije religije* (Split 1978); *Etika* (Split 1992).

Objavio je do sada, a čvrsto vjerujem da to nije i kraj tiskane knjige: *Filozofski pristupi Bogu* (Split 1980), *Suvremena misao - izazov vjeri* (Duvno 1982), *O parapsihologiji i smrti* (Split 1984), *Humanizam i kršćanstvo* (Zagreb 1995).

Osim toga, objavio je više od 150 studija, članaka, recenzija i referata u domaćim i stranim revijama i zbornicima (osobito na hrvatskom i njemačkom jeziku).

Kao vrlo zanimljiv i drag predavač često nastupa na raznim simpozijima, seminarima i skupovima, a predaje i na nekoliko stranih sveučilišta i fakulteta, najčešće u SR Njemačkoj i Poljskoj (Heidelberg, Lublin, Warszawa i dr.)

Pitanja o kojima posebno kritički raspravlja jesu: bog-čovjek, priroda-čovjek, Bog i priroda, vjera i razum, znanost i vjera, evolucija - djelo zakonodavnog Stvoritelja, vjerodostojnost vjere - samo vjerovanje, vjera i otuđenje, teološko spoznavanje - mističko iskustvo,

agnosticizam - kritički realizam, ontičnost stvari i strukturalizam, etika i medicina, tehnološki mentalitet i obnova duha, ontologija i fenomeniski karakter naše spoznaje, itd.

Filozof po spremlji, dr. Kusić se ne zanima samo za filozofska i filozofijska kretanja. Kao profesor filozofije na teološkim učilištima i fakultetima posebno se bavi religioznom problematikom, filozofijom religije i religioznom filozofijom, pri čemu je klasična kršćanska filozofija, uz nužne suvremene nadopune, njegovo polazište. Stoga on ne ostaje na jednostavnoj analizi i proučavanju povijesti filozofije i suvremenih filozofskih kretanja, već ga primarno zanima uloga i značenje filozofije u životnim shvaćanjima i opredjeljenjima, u filozofskom ontološkom i egzistencijalnom dodiru; zanimaju ga stoga i suvremene znanosti i kulture, suvremeni pogledi na svijet i čovjeka, granična pitanja između teologije i filozofije, između skolastičkih polazišta i novijih filozofskih škola, kao i pitanja između znanosti i vjere, pri čemu želi prevladati mišljenje o nepomirljivosti između jednoga i drugoga, želeći zajedno s Maxom Planckom ustvrditi da: "Bog za religiju stoji na početku, a za znanost na kraju svakog mišljenja". tj. parafrazirajući: Filozofija je na početku - i to kao razumno obrazloženje vjerodostojnosti vjere, a teologija za filozofiju stoji na kraju mišljenja o zakonima evolucije prirode, ukoliko ti zakoni, kao svog zakonodavca uključuju Boga vjere.

Prožet kršćanskim egzistencijalističko-personalističkim učenjem, u kojem je naglašeno konkretno angažiranje za smanjivanje ljudskih nevolja, duhovna obnova se za njega sastoji u stvaranju mentaliteta "po križu do boljeg čovjeka!" (per aspera ad astra), gdje proživljavanje "križa" nije nikakvo sadomazohističko uživanje u patnji, nego je "križ" samo nezaobilazni put, kojim se dolazi do cilja smanjivanja ljudske patnje i raznih oblika "razapinjanja" ljudi na križ.

Prema Kusiću humanizam se sastoji u onome "živjeti i stvarati za Drugoga". To bi dalje, u dodatku na ovu maksimu, značilo da se kršćanstvo najizražajnije sastoji u onome: "Slijediti Kristovu ljubav i Božje zapovijedi o bližnjemu."

Za razliku od onih, koji čovjeka doživljavaju kao prekrasan cvijet i drugih, koji u čovjeku vide djelo samoga đavla, Kusić se priklanja mišljenju Tome Akvinskoga koji govori da čovjek nije bezgrešni anđeo, ali ni crni đavao. Čovjek je stablo čije je korijenje u zemlji, ali se grane dižu prema nebesima. Dakle, čovjek je zemaljsko biće koje postaje sve sličnije Bogu ako živi u ozračju gdje "Božja Dobrota, Istina i Ljepota" nadahnjuju svaku ljudsku riječ i svako ljudsko djelovanje.

Vjerujem da govoreći u svoje osobno ime, govorim i u ime svih generacija đaka i studenata koji su prošli kroz školu logičkog i kritičkog razmišljanja prof. Kusića; govorim onu jednostavnu, ali veliku riječ *hvala*. Hvala Vam što ste nas učili da u svojim nastupima nastojimo biti razložiti i nepristrani, a da se pritom ne bojimo biti kritični. Hvala Vam što ste nas učili da i u raspravama ostanemo

tolerantni i pristupačni, da i kada se stvari kritički postavje, i dalje dijaloški postupamo. Hvala Vam za savjete, da ne volimo pristranost i jednodimenzionalnost, te da, gdje god je to moguće, prihvaćamo načelo povezivanja, a ne razdvajanja, jer je konstruktivnije prihvatiti ono i-i nego ili-ili.

Štovani don Ante, zahvaljujući Vam na svemu što ste do sada učinili za ovo visokoškolsko učilište, za generacije studenata, za našu Nadbiskupiju, za Crkvu u Hrvata, nadam se da će Vaše premještanje u mirovinu biti vrijeme aktivnog djelovanja u pisanju i sudjelovanju na raznim seminarima, studijskim danima, simpozijima.. Neka Vas Bog podrži i udijeli snage i milosti na Vašem daljnjem životnom putu.

Ivan Kešina